

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 15.10.2009
KOM(2009)540 lõplik

**KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE JA REGIOONIDE KOMITEELE**

EUROOPA LIIDU INTEGREERITUD MERENDUSPOLIITIKA EDUARUANNE

{SEK(2009)1343}

KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE JA REGIOONIDE KOMITEELE

EUROOPA LIIDU INTEGREERITUD MERENDUSPOLIITIKA EDUARUANNE

1. SISSEJUHATUS

Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika on ennast tõestanud kui uus lähenemisviis toetamaks jätkusuutlikul viisil kõigi merega seotud tegevuste optimaalset arengut. Kinnitust on leidnud nägemus, et meresid ja ookeane käsitlevate poliitikate ühendamisega saab Euroopa palju rohkem kasu ja mõju keskkonnale on palju väiksem. ELi institutsioonid, liikmesriigid ja piirkonnad on loonud juhtimisstruktuurid tagamaks, et merega seotud poliitikate arendamine ei toimu enam eraldatult ja et seejuures võetakse arvesse seoseid ja sünergiat teiste poliitikavaldkondadega. Sidusrühmad on oma märkimisväärset huvi kinnitanud ulatuslike konsultatsioonide ajal, mis toimusid aastatel 2006–2007 ja mille abil kehtestati integreeritud merenduspoliitika kui eriti laiapõhjaliselt läbi arutatud Euroopa Liidu poliitika. Valdkondadevahelised abivahendid, näiteks mereala ruumiline planeerimine, integreeritud järelevalve ja merealased teadmised, on andnud käegakatsutavaid tulemusi ja peaksid oluliselt parandama ookeanide majandamist. Mere ja rannikuga seotud Euroopa Liidu poliitikavaldkondades, näiteks kalandus-, transpordi-, keskkonna-, energia-, tööstus- ja teadusuuringute poliitikas, on tehtud olulisi edusamme, muutes need integreeritumaks ja kooskõlastatumaks. Komisjon on astunud ka esimesi samme integreeritud merenduspoliitika rakendamiseks piirkondlikul tasandil. Lühidalt öeldes muudab ELi integreeritud merenduspoliitika eurooplaste arusaama meredest ja ookeanidest ning kinnitab veelkord mandrit ümbritsevate merede ja rannikualade strateegilist tähtsust.

Kiites heaks Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika ja sinise raamatu,¹ palus Euroopa Ülemkogu 14. detsembril 2007² komisjonil esitada kahe aasta jooksul aruande poliitika rakendamisel tehtud edusammude kohta. Käesolevas teatises esitatakse saavutuste kokkuvõte ja visandatakse integreeritud merenduspoliitika järgmise etapi suund. Samuti tuuakse siin esile, kuidas merendust, merega seotud valdkondi ja rannikualasid käsitlevate poliitikameetmete ühendamine aitab lahendada probleeme, mis tulenevad praegusest ülemaailmsest majanduskriisist ja vajadusest võtta otsustavad meetmed kliimamuutuse ja keskkonnaseisundi halvenemise vastu. 2007. aasta oktoobris vastu võetud sinises raamatus nähti ette suuri eesmärke seadev tegevuskava. See hõlmab uusi töömeetodeid, valdkondadevahelisi abivahendeid ja palju konkreetseid meetmeid, millega püütakse edendada meremajandust, kaitsta ja taastada merekeskkonda, edendada teadusuuringuid ja innovatsiooni, toetada rannikualade ja äärepoolseimate piirkondade arengut, võtta juhtpositsioon rahvusvaheliste merendusküsimuste lahendamisel ja muuta Euroopa mereline mõõde nähtavamaks.

Sisuliselt on integreeritud merenduspoliitikaga ette nähtud raamistikul neli eesmärki (mille poole püüdlamine on juba alanud):

¹ Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika, KOM(2007) 575 lõplik, 10.10.2007 ja SEK(2007) 1278, 10.10.2007

² 16616/1/07 REV 1

- toetada juhtimisstruktuuride integreerumist, et suurendada nende kaasavust ja koostöövalmidust;
- luua teadmiste baas ja valdkondadevahelised abivahendid integreeritud poliitikameetmete rakendamiseks;
- parandada valdkondlike poliitikameetmete kvaliteeti, püüdes aktiivselt suurendada valdkondadevahelist sünergiaid ja sidusust;
- eelnimetatu rakendamisel võtta arvesse Euroopat ümbritsevate piirkondlike merede eripärasid, pakkudes välja individuaalsed lahendused.

Tegevuskava rakendamine on olnud edukas: kavandatud 65 meetmest on algatatud või lõpetatud 56 (enamasti komisjoni või nõukogu õigusaktidena). Üheksa meetme raames on tehtud mitmesuguseid algatusi, kuigi ametlikud dokumendid on veel vastu võtmata. Pärast esimest etappi suunavad komisjon ja liikmesriigid oma jõupingutused meetmete tõhusamale rakendamisele kohapeal ning vajaduse korral võetakse kõikides asjaomastes poliitikavaldkondades täiendavaid meetmeid.

Sinine raamat ja tegevuskava koostati praegusest radikaalselt erinevas majanduskliimas. Kriis ei ole meremajandust säästnud kahanevatest tuludest ega langusest. Seetõttu juhitakse dokumendis siiani tehtud edusammude kõrval tähelepanu ka valdkondadele, kus on vajalikud täiendavad meetmed, et kasutada ära ookeanide, merede ja rannikualade vaieldamatu potentsiaal ning lahendada merendusega seotud valdkondade ees seisvad majandusprobleemid.

2. MERENDUSE JUHTIMINE JA SIDUSRÜHMAD KAASAMINE

Sinises raamatus kutsuti üles muutma kõikidel valitsustasanditel – ELi institutsioonides, liikmesriikides ja piirkondades – oluliselt juhtimise lähenemisviisi meredele ja ookeanidele. Poliitikute suhtumine sellisesse lähenemisviisi on üldiselt olnud väga positiivne: kahe aasta jooksul on kogu Euroopa Liidus astunud samme mitmete merega seotud poliitikavaldkondade eraldatuse kõrvaldamiseks, merendusega tegelevate sidusrühmade suuremaks kaasamiseks ja poliitikavaldkondade sünergia kindlaksmääramiseks.

2.1. ELi institutsioonid

Komisjon on võtnud mitmed meetmed merega seotud poliitika kujundamise integreerimiseks. Alates 2005. aastast tegutseb volinike juhtrühm, kes arutab kõiki sinise raamatu tegevuskavas nimetatud olulisemaid poliitilisi algatusi. Loodud on struktuurid asjaomaste peadirektoraaide regulaarseteks kohtumisteks, et teha kindlaks poliitikavaldkondade sünergiaid ja kõrvaldada võimalikud vastuolud. Samuti on komisjon ümber korraldanud oma talituste töö ja laiendanud merendus- ja kalandusasjade peadirektoraadi volitusi, et tagada poliitika üldine kooskõlastamine ja luua vajaduse korral valdkondadevahelised abivahendid ning võtta arvesse piirkondlike iseärasusi.

Nõukogu on üles näidanud kindlat tahet edendada integreeritud merenduspoliitikat. 8. detsembri 2008. aasta järeldustes³ tunnustas nõukogu integreeritud merenduspoliitika valdkondadevahelisust, käsitledes seda üldasjade ja välissuhete nõukogu kaudu, ning kinnitas,

³ 16503/1/08 REV 1

et „integreeritud lähenemisviis merendusküsimustele on oluline eesmärk, võttes arvesse vajadust tugevdada Euroopa Liidu valdkondlike tegevuste sünergiat, sidusust ja lisandväärtust, kaasates need merede, ookeanide ja nende rannikualade küsimuses esindatavasse üldisesse seisukohta ning võttes arvesse piirkondlikke eripärasid [...]”

Institutsioonide tasandil on nõukogu ja liikmesriikide aktiivne kaasatus tagatud nii üldasjade nõukogu tööga kui ka liikmesriikide integreeritud merenduspoliitika kontaktrühmade tegevusega. Nimetatud rühmad tagavad, et riiklikud ametiasutused kasutavad olemasolevad teadmised täielikult ära, et liikmesriikide ja rannikualade konkreetsetele vajadustele pööratakse täit tähelepanu ja et saavutatakse maksimaalse läbipaistvuse ja mõjuga poliitiline konsensus.

Euroopa Parlament on merenduspoliitikaga palju tegelenud ja seda väga toetanud⁴. Merenduspoliitika küsimustega eraldi tegelevad ka mitmed komiteed ja struktuurid.

Regioonide komitee on andnud integreeritud merenduspoliitika arengusse kasulikke impulsse. Komisjon märgib eelkõige ära komitee arvamuse sinise raamatu kohta,⁵ mis annab olulise panuse edasisse tegevusse. Komitee hiljutine arvamus „Merenduse ja rannikualade pakett”⁶ on hea näide sellest, kuidas eri huve saab sidusalt, üksteist täiendavalt ja sünergiat tekitavalt ühendada.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee andis 14. aprillil 2008 välja arvamuse,⁷ mis on integreeritud merenduspoliitika suhtes eriti toetav.

2.2. Liikmesriigid

Rohelise raamatu väljaandmise ajal oli liikmesriikides vähe integreeritud lähenemisviisi algatusi. Kaks riiki – Prantsusmaa ja Madalmaad – teatasid, et neil on olemas haldusstruktuur merega seotud küsimusi käsitleva poliitika kooskõlastamise korraldamiseks. Portugal oli sel ajal juba alustanud konkreetset tööd ookeane käsitleva strateegia loomiseks.

Sellest ajast on toimunud oluline edasimineku: rohkem liikmesriike on teinud algatusi merenduspoliitika integreerimiseks ja jagavad omavahel üha enam parimaid tavasid integreeritud merenduspoliitika valdkonnas. Need algatused on täielikult kooskõlas suunistega, mille komisjon avaldas 2008. aasta juunis,⁸ ning hõlmavad organisatsioonilisi muudatusi ja/või merendusega seotud valdkondade ja rannikualade säästva arengu pikemaajaliste integreeritud strateegiate väljatöötamist.

Olulised näited on Madalmaade „Nationaal Waterplan”, Prantsusmaa „Grenelle de la Mer”, Saksamaa „Entwicklungsplan Meer”, Rootsi sidusat merenduspoliitikat käsitlev seaduseelnõu, Poola ministriumidevaheline merenduspoliitika kava ja Ühendkuningriigi mereseaduse eelnõu.

Iirimaa, Portugal ja Sloveenia on samuti selles suunas samme astunud. Vastavatest meetmetest on teatanud Belgia, Bulgaaria, Tšehhi Vabariik, Taani, Itaalia, Kreeka, Soome ja Hispaania.

⁴ Eeskätt kadunud EP liikme Willi Piecyki aruandega: A6-0163/2008 (transpordi- ja turismikomitee)

⁵ CoR 22/2008 lõplik, vastu võetud 9. aprillil 2008

⁶ CoR 416/2008 lõplik, vastu võetud 17. juunil 2009

⁷ ELT 2008/C 211/7

⁸ KOM(2008) 395 (lõplik), 26.6.2008

2.3. Rannikualad

Rannikualad on olnud algusest peale integreeritud merenduspoliitika täieõiguslikud partnerid. Nad teavad kõige paremini, mida on vaja poliitika rakendamiseks kohalikul ja iga konkreetse mere vesikonna tasandil. Samuti on nad näidanud, et suudavad teha koostööd oma riigi ametiasutustega ja ka teiste liikmesriikide rannikualadega, et edendada integreeritud lahendusi meredega seotud probleemidele. Euroopa Mereliste Äärealade Konverents, milles osaleb ligikaudu 160 Euroopa piirkonda, jälgib integreeritud merenduspoliitika meetmete piirkondlikul tasandil edendamiseks loodud töörühma „Aquamarina” kohtumistel tehtava regulaarse töö raames tähelepanelikult tegevuskava täitmist.

Sellega seoses tuleks ära märkida kolm suuremat algatust:

- integreeritud merenduspoliitika esimesed piirkondlikud tegevuskavad – Astuuria merenduskava⁹ ja Schleswig-Holsteini merendusala tegevuskava¹⁰;
- 29. aprilli 2009. aasta Bretagne'i rannikuharta¹¹;
- 2008. aasta novembris Arc Manche'i välja antud atlas „Kanaliruum – üks maailm Euroopas”¹² on riikideüleste merendussuhete dokumenteerimise parima tava näide.

Komisjonile on teada ka muud piirkonnad, kus järgitakse rannikualade ja merele innovatiivseid integreeritud juhtimistavasid, ja ta toetab neid täielikult.

2.4. Sidusrühmad

Alates väga aktiivsest osalemisest 2006. aastal toimunud konsultatsioonides on sidusrühmad olnud oluline jõud ELi integreeritud merenduspoliitika loomisel. Piirkondlikud sidusrühmad, äriühingud ja valitsusvälised organisatsioonid olid esimesed, kes võitlesid meresid, merendusega seotud valdkondi ja rannikualasid mõjutavate ELi poliitikavaldkondade ühendamise eest. Nende panus on loonud aluse uuenduslikele ideedele ja vahenditele.

ELi integreeritud merenduspoliitikat on aktiivselt toetanud eespool nimetatud Euroopa Mereliste Äärealade Konverents, Meretööstuse Foorum,¹³ mis praegu esindab 25 merekaubandusliitu, ja Euroopa merendusklasterite võrgustik¹⁴. Integreeritud merenduspoliitika väljatöötamises osalevad aktiivselt ka suurimad valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid.

Euroopa merepäeva raames korraldatav sidusrühmade konverents on kujunenud iga-aastaseks ürituseks, kus eri toetajaskondade vahel toimub väga viljakas arvamustevahetus¹⁵. Komisjon toetab jätkuvalt sidusrühmade suuremat osalemist nimetatud ürituses. Samal ajal õhutatatakse sidusrühmi korraldama 20. mail tähistatava Euroopa merepäeva raames veel

⁹ Vt „Inforegio panorama”, nr 23, september 2007, ISSN 1608-389X
¹⁰ Landesinitiative Zukunft Meer, vt <http://www.schleswig-holstein.de>

¹¹ Charte des espaces côtiers Bretons, vt <http://www.bretagne.fr/>

¹² Espace Manche: un monde en Europe, vt <http://www.arcmanche.com>

¹³ Vt <http://www.mif-eu.org>

¹⁴ <http://www.european-network-of-maritime-clusters.eu/>

¹⁵ 2009. aasta Euroopa merepäeva käsitlevad dokumendid on kättesaadaval aadressil:
http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/maritimeday/index_en.html

detsentraliseeritud üritusi, kajastades seega riikide, piirkondade ja kohaliku tasandi panust integreeritud merenduspoliitikasse.

Viimasel ajal on olnud väga julgustavaid märke sellest, et integreeritud merenduspoliitika sidusrühmad loovad püsivamaid kogemuste vahetamise struktuure. Sel ajal kui teadusringkondadel, piirkondlikel organisatsioonidel, merendussektoril ja valitsusvälistel keskkonnaorganisatsioonidel on oma kanalid ELi institutsioonidega suhtlemiseks, on eri sidusrühmade vaheline avalik dialoog olnud erandlik nähtus. Komisjon suurendab oma toetust sidusrühmade organiseerumisele kõikides valdkondades.

3. VALDKONDADEVAHELISED ABIVAHENDID

Sinises raamatus juhitakse tähelepanu asjaolule, et integreeritud merenduspoliitika toetamiseks on vaja valdkondadevahelisi abivahendeid, näiteks mereala ruumiline planeerimine, integreeritud järelevalve ja merealase teadmistebaasi rajamine. Nimetatud kolme abivahendi loomine on kulgenud edukalt ja saadud on esimesed olulised tulemused.

3.1. Mereala ruumiline planeerimine ja rannikualade integreeritud majandamine

Euroopa meredel aktiivsemaks muutunud tegevus on suurendanud konkurentsi piiratud mereruumi pärast. Mereala ruumiline planeerimine on valdkondade huvide tasakaalustamise ja mereressursside säästva kasutamise peamine vahend, mille aluspõhimõte on ökosüsteemipõhine lähenemisviis. See on protsess, mis annab riigiasutustele ja sidusrühmadele püsiva, usaldusväärse ja suunatud planeerimisraamistiku tegevuste kooskõlastamiseks ja mereruumi optimaalseks kasutamiseks nii, et sellest saavad kasu nii majandus kui ka merekeskkond.

Komisjon võttis 2008. aastal vastu dokumendi „Mereala ruumilise planeerimise suunised: ühiste põhimõtete saavutamine Euroopa Liidus”¹⁶. Suunistes on sätestatud kümme peamist põhimõtet ja nende eesmärk on arutleda liikmesriikide ühise lähenemisviisi väljatöötamise üle, et toetada mereala ruumilise planeerimise rakendamist riiklikul ja ELi tasandil.

Sidusrühmad kõikidest asjaomastest merendusvaldkondadest kiitsid komisjoni poolt 2009. aastal korraldatud arutelude käigus¹⁷ nimetatud kümme peamist põhimõtet heaks kui asjakohase, tervikliku ja olulise aluse mereala ruumilise planeerimise arendamiseks Euroopa tasandil. Samuti algatas komisjon Läänemeres (Euroopa Liidu Läänemere piirkonna strateegia osana) ja Põhjamerel/Kirde-Atlandil kaks ettevalmistavat meetet eesmärgiga arendada mereala ruumilise planeerimisega seotud piiriülest koostööd ja uurida mereala ruumilise planeerimise võimalusi Vahemeres ning mereala ruumilise planeerimise majanduslikku kasu.

Järgides komisjoni sinises raamatus antud soovitusi luua rannikualade integreeritud majandamise väljatöötamisel parimate tavade vahetamise süsteem, käivitas komisjon 2009. aastal toetusprojekti, et ergutada parimate tavade üksteisega jagamist ja edendada rannikualade integreeritud majandamise tõhusat rakendamist¹⁸. 2008. aasta lõpul kirjutas nõukogu alla Barcelona konventsiooni rannikualade integreeritud majandamise protokollile.

3.2. Merenduse järelevalve integreerimine

¹⁶ KOM(2008) 791 (lõplik), 25.11.2008

¹⁷ http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/spatial_planning_en.html#6

¹⁸ <http://ec.europa.eu/environment/iczm/ourcoast.htm>

Merenduse järelevalve integreerimine peaks tõhustama tegevust merel ja vähendama tegevuskulusid. ELi tasandil on võimalik saavutada märkimisväärne kulude kokkuhoid, võttes arvesse suurenevat vajadust avastada, jälgida, tõkestada ja kontrollida õigusvastast tegevust merel, vältida mereõnnetusi, avastada ebaseaduslikke nafta merrelaskmise juhtumeid, kontrollida kalapüüki ja kaitsta keskkonda.

Komisjon on praeguseks koostanud üksikasjalikud ülevaated erinevatest riigi, piirkonna ja Euroopa tasandi algatustest merenduse järelevalve integreerimiseks,¹⁹ viinud läbi uuringu merenduse järelevalve integreerimise õiguslike ja regulatiivsete tahkude kohta ning teinud kaitsenõukogu tellimisel koos Euroopa Kaitseagentuuri ja Euroopa Liidu Sõjalise Staabiga inventuuri²⁰. Samuti on komisjon algatanud kaks pakkumismenetlust kogumaksumusega 5,7 miljonit eurot,²¹ et viia läbi järelevalve integreerimise katseprojektid, mis edendavad riiklike ametiasutuste vahelist tihedamat koostööd Vahemere ja Põhjamere vesikondades.

Kõnealused meetmed on oluliselt tugevdanud selle tundliku teemaga seotud sisemist kooskõlastamist komisjoni talituste vahel ja liikmesriikidega. Teatis „Merenduse järelevalve integreerimine Euroopa Liidus”²² põhineb seni tehtud töö ja selles on ELi merendusvaldkonna jaoks sätestatud olemasolevatele ja uutele järelevalvevõimsustele (sealhulgas GMESi katseteenustele) tugineva ühise teabevahetuskeskkonna loomise juhtpõhimõtted. Komisjoni ja liikmesriikide vahel tuleb alustada ulatuslikke konsultatsioone, et muuta nimetatud põhimõtted poliitikaks.

3.3. Merealase teadmiste baasi loomine

Merenduspoliitika ei saa eksisteerida põhjalike andmete ja teadmisteta Euroopa merede ja rannikualade kohta. Siiani on merealased teadmised olnud väga killustatud ega ole olnud kulutõhusad. Sinises raamatus väljakuulutatud Euroopa merevaatlus- ja andmevõrgu (EMODNET) eesmärk on vähendada merealaste teadmiste ebakindlust ja merega seotud andmete kasutajate tegevuskulusid. Tuleb hinnata olemasolevate andmebaaside ja vaatlusprogrammide katvust, eraldusvõimet ja andmekogumise sagedust. Eri allikatest pärit teave tuleks koondada terviklikult ja ühilduvalt ning teha kättesaadavaks kui parema juhtimise tööriist. Loomisel on põhjalikud ettevalmistavad meetmed hüdrograafia, geoloogia, bioloogia ja keemia andmekihtide kogumiseks mere vesikonna tasandil. Komisjoni statistikatalitus on kogunud mere vesikondade kohta sotsiaalmajanduslikke andmeid ja teinud kindlaks mitu analüütilist probleemi.

Euroopa mereatlase projekti eesmärk on suurendada üldsuse teadlikkust merendusala-
stest probleemidest.

4. VALDKONDLIKE POLIITIKAMEETMETE PÕHIMEETMED

Tegevuskavas on sätestatud valdkondlikud meetmed kõikides merega seotud poliitikavaldkondades: transport, keskkond, energia, tööstus, tööhõive, teadusuuringud, kalandus, välissuhted jne. Erilist tähelepanu pööratakse integreeritud lähenemisviisi kasutuselevõtmisele, määrates kindlaks nimetatud poliitikavaldkondade vahelised seosed,

¹⁹ SEK(2008) 2337

²⁰ COSDP 949, PESC 1366

²¹ Pakkumiskutsed MARE/2008/13 ja 2009/04

²² KOM(2009) 538 (lõplik), 14.10.2009 ja SEK(2009) 1341.

tehes kindlaks valdkondade sünergia ning vähendades valdkondadevahelisi vastuolusid. Teatavates poliitikavaldkondades on tehtud olulisi, omavahel suurepäraselt integreeritud algatusi. Nende rakendamine on järgnevatel aastatel väga oluline valdkondadevaheliste lähenemisviiside väljatöötamise jaoks integreeritud merenduspoliitika raames. Tähelepanu tuleks juhtida kahele olulisele algatusele.

Euroopa mere- ja merendusuringute strateegia²³ on esimene mereuringuid toetav Euroopa strateegia. Kõnealune strateegia on teerajaja Euroopa teadusruumi rakendamisel, mis toetab teaduslikku tippset ja uuenduslike lahenduste väljatöötamist nii olemasolevate teaduslike jõupingutuste parema integreerimise kui ka uute võimsuste loomisega eri teadusvaldkondades. Integreeritud teadusuuringute strateegia aitab teenindada meremajanduse põhivaldkondi energeetikast laevanduseni ja uutest merebiotehnoloogiatest ELi keskkonnapoliitika eesmärkideni.

Integreeritud merenduspoliitika keskkonnavalaseks tugisambaks olev merestrateegia raamdirektiiv²⁴ paneb liikmesriikidele kohustuse saavutada 2020. aastaks oma mereakvatooriumides hea keskkonnaseisund, kaitstes sellega ressursibaasi, millest sõltuvad merega seotud majanduslikud ja ühiskondlikud tegevused. Direktiivi rakendamist hõlbustab integreeritud merenduspoliitika valdkondadevaheliste abivahendite, näiteks mereala ruumilise planeerimise ja EMODNETi edasiarendamine, samal ajal kui direktiivi rakendamiseks vajalikud eri meetmed, näiteks 2012. aastal valmiv ja pärast seda korrapäraselt läbiviidav merega seotud inimtegevuse sotsiaalmajanduslik analüüs, toetavad integreeritud merenduspoliitika edasiarendamist. Ka merestrateegia raamdirektiiviga tihedalt seotud ühises kalanduspoliitikas on üldpõhimõttena kasutusele võetud ökosüsteemipõhine lähenemisviis. Euroopa Liit on üldkasutatavate varade puhul haaranud ülemaailmsel tasandil poliitika kujundamisel juhtpositsiooni ja vastu võtnud määruse, mis käsitleb ohualdiste avamere ökosüsteemide kaitset põhjapüügivahendite kahjuliku mõju eest²⁵.

Lisaks nendele integreeritud arengutele teatavates poliitikavaldkondades on komisjon edukalt parandanud kooskõlastamist ja töötanud välja eeldatavalt püsiva positiivse mõjuga strateegilisema üldise lähenemisviisi valdkondliku poliitika kujundamisele, mille arendamist jätkatakse ka edaspidi.

Nii võttis komisjon 13. novembril 2008 vastu avamere tuuleenergiat käsitleva teatise,²⁶ milles tuuakse välja probleemid, mis tuleb lahendada, et kasutada ära Euroopa potentsiaal avamere tuuleenergia valdkonnas. Peamiselt käsitletakse panust, mille mereala ruumiline planeerimine annab avamereenergia säästvasse arendamisse.

Integreeritud merenduspoliitikat käsitlevates 8. detsembri 2008. aasta järeldest tervitas nõukogu kõnealust teatist kui olulist panust integreeritud merenduspoliitikasse, märkides siiski, et muudest allikatest kui tuulest saadava avamereenergiaga seoses tuleb veel palju tööd ära teha²⁷.

Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika rahastamisel toetatakse ajavahemikul 2007–2013 selgelt merendusega seotud olulisi programme näiteks Kreeka saarte või Läänemere piirkonnas.

²³ KOM(2008) 534 (lõplik), 3.9.2008

²⁴ Direktiiv 2008/56/EÜ, 17. juuni 2008

²⁵ Määrus (EÜ) nr 734/2008, ELT L 201, 30.7.2008, lk 8

²⁶ KOM(2008) 768 (lõplik), 13.11.2008

²⁷ Nõukogu 15. detsembri 2008. aasta dokumendi 16503/1/08 Rev 1 punkt 8

Lisaks sellele kuuluvad ühtekuuluvuspoliitikasse kõikide äärepoolsemate piirkondade toetusprogrammid, kus merega seotud meetmetele on ette nähtud märkimisväärsed rahastamisvõimalused.

Meretranspordi strateegias 2009–2018²⁸ esitatakse Euroopa meretranspordisüsteemi peamised tulevikueesmärgid. Selles määratakse kindlaks põhivaldkonnad, kus ELi meetmed tugevdavad valdkonna konkurentsivõimet, toetades samal ajal kvaliteetset laevandust, suurendades turvalisust ja edendades sotsiaalseid ning keskkonnasaavutusi.

Sellega seoses on eriti oluline teatis ja tegevuskava, mille eesmärk on luua Euroopa piirideta meretranspordiruum²⁹. Eelkõige tolli ja sanitaarkontrolli valdkonnas kavandatud meetmed eeldavad tihedat valdkondadevahelist koostööd. Nimetatud meetmetega lihtsustatakse ja kiirendatakse ELi sadamate vahelise meretranspordiga seotud haldusmenetlusi ning laiendatakse siseturgu ELi sisesele meretranspordile. See peaks edendama Euroopas lähisõite ja looma uusi majanduskasvu ja tööhõive suurendamise võimalusi.

Meremeeste töötingimuste parandamiseks inkorporeeriti ühenduse õigusesse 2006. aasta meretöönormide konventsiooni osi³⁰. Komisjon hindab ümber ka sätteid, millega meremehed on välja arvatud teatavatest Euroopa töö- ja sotsiaalõigusnormidest.

Integreeritud merenduspoliitika on samuti selgelt parandanud kooskõlastamist paljude teiste asjaomaste ELi poliitikavaldkondadega, sh nendega, mis käsitlevad meresõidu ja sadamate turvalisust, merendusklasterite edendamist ja Euroopa laevaehituse ning mereseadmete sektori toetamist (LeaderSHIP 2015 protsess), säästva ranniku- ja mereturismi arendamist ning kliimamuutustega kohanemise strateegiat.

Muud komisjoni poolt esitatud ja merega seotud valdkondlikud algatused, nagu ka hulk komisjoni dokumente, mis ei ole otseselt seotud merega, kuid sisaldavad selgesti ka merelist mõõdet, on osutatud käesoleva eduaruandega kaasnevas komisjoni talituste töödokumendis³¹.

Kokkuvõttes võib öelda, et komisjon on keskendunud nii valdkondadevahelistele kui ka valdkondlikele meetmetele, mis toetavad jätkusuutlikku majanduskasvu rannikualadel ja merendusega seotud valdkondades. Samuti on ta pööranud oma tähelepanu esmajärjekorras eeldatavalt püsiva positiivse mõjuga strateegilisema ja integreerituma lähenemisviisi rakendamisele merega seotud valdkondliku poliitika kujundamisel, mille arendamist jätkatakse ka edaspidi.

5. PIIRKONDLIKUD STRATEEGIAD

Euroopa mere vesikonnad on erakordselt mitmekesised. Nende ökosüsteeme ja majandust on kujundanud väga erinevad geograafilised, kliimaatilised, ajaloolised, poliitilised ja inimtegurid. Kuigi integreeritud merenduspoliitika aluseks olevad üldpõhimõtted on kõikjal samad, tuleb need poliitika rakendamiseks muuta suunatud strateegiateks ja konkreetseteks meetmeteks, mille loomisel on arvesse võetud iga mere vesikonna iseärasusi. Seepärast on komisjon võtnud integreeritud merenduspoliitika rakendamisel kasutusele vesikonnapõhise lähenemisviisi, mille peamine eeldus on see, et iga merepiirkond on ainulaadne ja sellele tuleb

²⁸ KOM(2009) 8 (lõplik), 21.1.2009
²⁹ KOM(2009) 10 (lõplik), 21.1.2009
³⁰ Direktiiv 2009/13/EÜ
³¹ SEK(2009) 1343

läheneda individuaalselt, tasakaalustades selle kasutamise viise säästlikul viisil. Samamoodi on Euroopa mitmekesiste merekeskkondade eripära oluliseks elemendiks ka merestrateegia raamdirektiivis, kus määratletakse erinevad merepiirkonnad.

Merepiirkondade vahelise koostöö tugevdamine on integreeritud merenduspoliitika edukal rakendamisel väga oluline.

Komisjon on praeguseks kavandanud piirkondliku lähenemisviisi Põhja-Jäämere ja Vahemere jaoks ning strateegia Läänemere tarvis.

Teatistes „Euroopa Liit ja Arktika piirkond”³² esitatakse konkreetsed ettepanekud Arktika kaitsmiseks ja säilitamiseks koostöös Arktika elanikkonnaga, ressursside säästvaks kasutamiseks ja mitmepoolse juhtimise täiustamiseks. Komisjon kavatseb suurendada osalust Arktika Nõukogus ja tugevdada dialoogi Arktika riikide ning vastavate sidusrühmadega.

2009. aasta juunis võttis komisjon vastu ELi Läänemere piirkonna strateegia³³. See on esimene makropiirkondlik Euroopa Liidu strateegia, mis käsitleb keskkonnaprobleeme, energia- ja transpordiküsimusi, majanduskasvu võimalusi ning turvalisuse ja julgeolekuga seotud teemasid. Tugeva meremõõtmega ja integreeritud lähenemisviisiga strateegia on oluline esimene samm integreeritud merenduspoliitika piirkondlikul rakendamisel Läänemere piirkonnas. Strateegia aitab lahendada piirkonna probleeme nii liikmesriikidevahelise suurema koostöö kui ka piiriüleste võrgustike ja Venemaaga tehtava hea koostöö kaudu.

Vahemere piirkonda käsitlevas komisjoni teatistes³⁴ pakutakse välja võimalused integreeritud merenduspoliitika rakendamiseks piirkonna keerukal poliitilisel taustal. Kuna Vahemeri on tihedalt asustatud rannikuga pooleldi suletud meri, on selle majandamine võimalik üksnes Vahemereäärsete liikmesriikide ja kolmandate riikide vahelise suurema dialoogi ja koostöö abil. Teatistes pakutakse välja võimalused, kuidas merendust paremini juhtida ja tagada rannikuriikide parem kaasamine mereruumi majandamisse.

6. VÄLJAVAATED JA TULEVIKUNÄGEMUS

Viimased kaks aastat kinnitavad, et integreeritud merenduspoliitika on paljutootav poliitika, mis aitab olulisel määral kaasa majanduskasvule, töökohtade loomisele ja keskkonna jätkusuutlikkusele Euroopa rannikualadel ja ka kaugemal. Vaatamata uudsusele on see uus ELi poliitika juba muutnud mere- ja rannikuressursside kasutamise viisi Euroopas.

Pärast kolme aastat intensiivset arupidamist on esmatähtis mitte hoogu kaotada, et lahendada olulised keskmise tähtajaga ja pikaajalised keskkonnakaitse, majanduskasvu ja heaolu tagamisega seotud probleemid. Kliimamuutuste ja majanduskriisi kahekordne mõju on eriti tuntav merenduses: ookeanid mõjutavad kliimat ja meretööstus mõjutab üleilmastumist ning heaolu. Seepärast on oluline ära kasutada Euroopa merenduse majanduslik potentsiaal, optimeerida merega seotud juhtimismeetmed ja uurida põhjalikumalt koostoimeid, mis võimaldavad majanduskasvul ja keskkonna stabiilsusel teineteist toetada.

Komisjon leiab, et kõnealuseid eesmärke on kõige parem saavutada kuues strateegilises valdkonnas kokku tehtud edusammude kaudu.

³² KOM(2008) 763 (lõplik), 20.11.2008

³³ KOM(2009) 248 lõplik ja SEK(2009) 712, 10.6.2009

³⁴ Integreeritud merenduspoliitika – vahend juhtimise parandamiseks Vahemerel, KOM(2009) 466 lõplik, 11.9.2009

Merenduse integreeritud juhtimist tuleb veelgi täiustada. Viimastel aastatel toimunud edasiminekuks tuleb kõikidel juhtimistasanditel muuta tõhusateks integreeritud struktuurideks. Poliitikate alt-üles integreerimise ja eraldatud valdkondliku poliitilise mõtlemisega võitlemise eest ning merendusküsimustele terviklike ja ühendatud lahenduste kavandamise eest vastutavad eelkõige ELi institutsioonid, liikmesriigid ja rannikualad. Sidusrühmade kaasamine merenduspoliitika kujundamisse peaks olema juhtimisstruktuurides püsivamalt ette nähtud. Selle tulemusel peaks intensiivistuma ka dialoog ELi, liikmesriikide valitsuste ja rannikualade vahel, kellel on sageli põhjalikud teadmised integreeritud lähenemisviisist merendusele. Samal põhjusel tuleks toetada valdkondadevahelise platvormi loomist, kus sidusrühmad saaksid arutleda merendusküsimuste üle.

Valdkondadevahelised abivahendid on äärmiselt olulised toetamaks majandusarengut, keskkonna järelevalvet, turvalisust, julgeolekut ja korrakaitset Euroopa ookeanidel ja meredel. Eelkõige saab mereala ruumiline planeerimine koos suuremate merealaste teadmistega avada tee märkimisväärsetele majandusinvesteeringutele ning järsult parandada mereruumi majandamist, säilitades selle ökosüsteemid. Sellest peab saama praktiline abivahend kõikidel asjaomastel juhtimistasanditel ning kasutusele tuleb võtta vastavad mehhanismid, mis tagavad ühise otsustamise piiriüleste investeeringute üle. Merenduse järelevalve integreerimine võib muuta seda, kuidas riiklikud ametiasutused püüavad saavutada peamisi poliitilisi eesmärke, näiteks ebaseadusliku rändega võitlemine, kaubalaevanduse kaitse ja loodusvarade kaitse. Liikmesriigid ja komisjon peavad jätkama koostööd nimetatud probleemide lahendamiseks, et viimase kahe aasta jooksul algatatud protsessid annaksid kavandatud tulemusi.

Merestrategia raamdirektiivi raames merekeskkonda mõjutava inimtegevuse **jätksuutlikkuse piiride määratlemine** tulevasteks aastateks loob selguse ja vundamendi, millele tuginedes on võimalik edukamalt välja töötada kõik merendusala tegevused, võttes arvesse nende kumulatiivset mõju. Seetõttu on kõnealuse direktiivi rakendamine jätkuvalt integreeritud merenduspoliitika peamine eesmärk, mille poole püüeldes peaks tekkima ka vajalik koostöö asjaomaste valdkondade ja teenuste vahel, mereteaduse ja merealase keskkonnapoliitika vaheline koostöö kaasa arvatud.

Mere vesikonna strateegiad on integreeritud merenduspoliitika edukal rakendamisel esmatähtsad. See on valdkond, kus poliitilisi eelistusi ja abivahendeid saab kohandada vastavalt iga suure merepiirkonna konkreetsele geograafilisele, majanduslikule ja poliitilisele olukorrale. Koostöö mere vesikonda jagavate liikmesriikide ja piirkondadega ning nende vahel on edu võti ja sellega peaks vajaduse korral kaasnema asjakohane dialoog ELiga mere vesikondi jagavate kolmandate riikidega. Mere vesikonna tasandil võetud meetmed võivad olla abiks ka positiivsete eeskujude ja parimate tavade väljaselgitamisel.

Rohkem tähelepanu tuleb pöörata ka **integreeritud merenduspoliitika rahvusvahelisele mõõtmele**,³⁵ mida kajastab koos käesoleva aruandega avaldatav asjakohane teatis. Euroopa peab haarama ohjad ülemaailmse merenduse juhtimise täiustamisel, nagu on juba tehtud seoses piraatluse või hävitavate tagajärgedega kalastamisega. Komisjon kavatses tugevdada dialoogi piiratud arvu suuremate merendusala partneritega ning suurendada osalust rahvusvahelistes foorumites ja mitteametlikes protsessides.

Integreeritud merenduspoliitika rakendamisel praeguse majanduslanguse tingimustes tuleks **uuesti keskenduda jätkusuutlikule majanduskasvule, tööhõivele ja innovatsioonile**.

³⁵ Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika rahvusvahelise mõõtme arendamine, KOM (2009) 536 (lõplik), 14.10.2009.

Seepärast peaks Euroopa Liit tulevikus uurima Euroopa energiapoliitika ja integreeritud merenduspoliitika vahelist sünergiat, edendades merest energia tootmist, sh taastuvaid energiaallikaid, ja kasutades merd rohkem energia transportimiseks torujuhtmete, veealuste kaablite ja laevade abil. Tarvis on ka integreeritud merenduspoliitikat rohkem seostada ELi kliimamuutuste poliitikaga, töötades välja strateegia kliimamuutustega kohanemiseks rannikualadel ja meredel, et kaitsta rannikualade infrastruktuuri ja säilitada mereelustiku bioloogilist mitmekesisust. Käimasolevates arutlustes territoriaalse terviklikkuse teemadel on oluline tagada, et mere- ja rannikualasid võetaks täielikult arvesse.

Samuti peab EL edendama meretransporti, et toetada kombineeritud transporti, viia ellu meremagistraalide kontseptsioon ja täiustada ELi lühivedude programmi. Kuna eesmärk on endiselt merendusala tegevuste majanduslik arendamine, tuleb leida meetodid ja vahendid merega seotud tööhõive edendamiseks ja investeringute suurendamiseks ELi lipu all sõitvatesse laevadesse, jäädes samal ajal kindlaks ökoloogiliselt puhaste laevade arendamise ideele. Tõepoolest ongi innovatsiooni ja teadusuuringute toetamine, et luua väga väikese või isegi olematu CO₂-heitelga laevu, jätkuvalt oluliseks osaks komisjoni vastutulekust strateegiliselt tähtsale laevaehitussektorile. Nii saab EL anda Euroopa laevaehitusele ja mereseadmete tööstusele tehnoloogiaalase konkurentsieelise maailma teiste piirkondade ees ja muuta meretranspordi, eelkõige Euroopa rannikul toimuva transpordi turvalisemaks ja jätkusuutlikumaks.

Lõpetuseks uurib komisjon järgmise finantsperspektiivi üldise arutamise käigus integreeritud merenduspoliitikaga seotud meetmete rahastamisvajadust tulevikus.

Komisjon kavatseb pärast sidusrühmadega konsulteerimist koostada 2010. aastal poliitikadokumendi, milles on üksikasjalikult kirjeldatud projekte ja algatusi eespool nimetatud kuue strateegilise eesmärgi saavutamiseks.